

DRUŽINSKI PRIJATELJ

POUČNO-ZABAVNA ILUSTRIRANA PRILOGA „ZARJE“.

— Izhaja vsako drugo soboto —



Doma . . .

SAM.

Sličica. — Spisal Starogorski.

Enakomerno so ropotala kolesa vlaka, škripala in cvilila ob zavornice, hlaŕon je sopol sedaj hitreje, sedaj počasneje, teŕko kakor bolnik in metal iz dimnika oblake črnega dima, pomešanega z iskrami. V mesečni svetlobi je padala senca gostega dima na zemljo, se pretvarjala v pošasti ter izgubljala za vlakom. Predmeti so ŕvigali mimo, kakor bi se jim kam mudilo.

Kratek, rezek ŕviŕg in ŕe se peljemo v predor. Ropot koles je silnejši; črna tema obda drdrajoči vlak. Tu in tam se vsiplje kup isker iz dimnika in razsvetli za hip po predoru. Mokre, vlaŕne stene, se čudno zalesketajo . . . in zopet je tema, črna tema.

V kupeju trepeta luč svetilke in motno razsvetljuje klopi in dva na pol leŕeča sopotnika v poluspanju. Le jaz slonim ob oknu, hladeč si vroče čelo in gledam v svet, sam . . . Dremati se mi ne ljubi, nemorem . . . Vsak treslaj vlaka bi me splasil . . .

Vsak človek ima tovariša, da mu ni dolg čas, ima prijatelje, znance, ima nekoga, ki ga ljubi, ki skrbi zanj, se boji za njega . . . Le jaz sem sam . . . sam.

Z bolnim srcem in potrto dušo
tavam po ŕivljenja poti;
sam . . . o sam; dokler mi smrt pod rušo
bivališča ne odloči . . .

V spomin mi pride zgodba sv. pisma stare zaveze od stvarjenja sveta: „In rekel je Bog sam pri sebi, ko je vstvaril Adama: Človeku ni dobro samemu biti. Ustvarimo mu druŕico . . .“

„Ustvarimo mu druŕico . . .“ je odmevalo v moji duši . . . Zdelo se mi je, da se mi roga dim, valeč se iz hlaŕona, da se kolesa krohotajo moji zapuščenosti.

Sam . . . Kdo je zakrivil, da me preganja usoda? . . .

Sam, prav sam sem kriv.

Saj sem tudi jaz imel nekoga, ki me je nad vse ljubil s vsakim migljajem hotel dokazati, da me ljubi, se bal za me . . . Bil je to angelj, tako lep in tako mil, tako prijazen in tako dober . . . A nisem ga vedel čislati . . . Sedaj, ko je prepozno, sedaj me ŕge in peče zavest, sedaj, ko mi ni mogoče popraviti storjenega, sedaj stegujem roke, prosim odpuščenja, a ostane vse tiho ter pada zopet nazaj na mojo dušo . . .

Vlak se je ustavil s sunkom in pokom. Zletel sem s sedeŕa v nasprotno steno in zopet nazaj. Dremajoča sopotnika sta planila po koncu, plašna, opotekajoča, padaje . . . Pogledal sem skozi okno. Bil sem na koncu vlaka, pred seboj sem videl dolgo vrsto vozov, ki so leŕali prevrnjeni in potrti. Hlaŕon je leŕal na strani, kakor ranjen, zmučen konj, pojema je hropeč. Od podrtin je vhaljal vzdih, krik in jok, tam se je dvignilo nekaj, kakor senca iz podrtin, tam se nekaj zganilo! . . .

Vlaka sta trčila skupaj. ŕel sem reševati z drugimi, kateri so ostali nepoškodovani, brskal, iskal, trgal in nosil . . .

V nekem kupeju, nasprotnega vlaka, ki je leŕal na progi — stene so bile le malo poškodovane, očitno, da se je voz ob sunku samo prevrgel — sem našel mlado damo in gospoda. Novoporočenca, kakor sem spoznal takoj, ki sta se menda peljala na ŕenitvanjsko potovanje. Gospod ni bil videti veliko poškodovan in se je tudi na nočnem zraku kmalu zavedel. Dama je bila ranjena na glavi prav občutno in je imela tudi nevarne notranje poškodbe.

Ko se je gospod zavedel, je pogledal krog sebe začudeno in ob enem plašno.

„Marija“, je zaklical rahlo.

Kakor mrzel dihanje je spreletelo mojo dušo to ime.

Pogledal sem natančneje v hledi obraz dame.

„Moj Bog . . . ali je mogoče?“

Sklonil sem se k nji, obvezal rano in izvlekel steklenico z vinom in salmijakom.

„Marija“, sem zašepetal s tako silo svoje duše, da je v resnici spregledala. Sedaj se nisem brigal za nič krog sebe.

Zaprla je oči.

„Marija, ti je hudo? je vprašal soprog, klečeč kraj glave.

Zamiŕala je in zopet spregledala. Njen pogled je obvisel na meni. Vliil sem ji par kapljice vina v usta. Začutil sem pri tem, kako je zadržalo njeno telo.

„Hvala gospod doktor!“ je ŕepnila.

Stisnil sem zobe, da so malone zaškripali, samo, da sem vzdržal vzdih in potlačil tugo, ki mi je silila iz prs.

„Ali je nevarno, gospod doktor?“

Mladi moŕ je iskal moje oči, proseče in z upom.

A imel sem zanj le obsodbo . . . Bog, saj družega nisem imel niti za se.

Nagnil sem se čez njo in ŕepnil:

„Marija, odpusti mi, Marija . . .“

„Umreti moram, hvala ti o Bog . . . Rešena bom vseh bridkosti. — Ubogi moj moŕ!“ —

„Marija — tvoj morilec sem!“

„Gospod doktor“, je ŕepnila in mi stisnila roko. Lahek je bil ta stisk, zadnja moč uhajajočega ŕivljenja, a bil je hladilo, balzam moji tugi.

„Odpusti . . .“

„Ernest, sem ŕe davno . . . tolaŕi ŕoproga! . . .“

„Gospod“, sem se obrnil do mladega moŕa. „Brez pomoči smo. Moja znanost je ničla . . . Notranje poškodbe so smrtno, rana na glavi se je vnela ob nočnem hladu . . . Brez zdravil sem —“.

Vrgel se je čez njo in jel plakati.

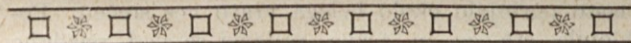
Tudi moja bliŕina je provzročila njeno smrt. Moja prisotnost jo je pretresla in ji pristrigla ŕe ono nitko, ki je ŕe vezala ŕivljenje.

Skušal sem jo zopet spraviti k zavesti. Le trepalnice so se zganile. Za hip je pogledala s kalnimi očmi na moŕa, zganila z desnico, kot bi mu

jo hotela podati v slovo, potem je pogledala mene. Komaj viden smehljal je zazibal nekaj tako mične ustnice in srce je zastalo. Srce, toli dobro in čisto, to srce, ki me je ljubilo z vsem ognjem mlade ljubezni, to srce, kojega sem zlomil tako kruto, srce, v katerega se je naselila moreča bolest, je bilo sedaj mirno in brezčutno. Iskalo je pokoja... a našlo ga pod razvalinami potrtega vlaka... To lice, ki je lesketalo mladostnih rož, kakor lesčeče rosnice kapljice v jutranjem solncu, je sedaj blede, mrzlo, kakor led... Tedaj, ko sem gledal njeno nepremično, otrplo truplo, se je nekaj utrgalo v meni in zastalo, kakor če se utrga stenski uri verižica in pade težilo z ropotom na tla. Kakor kamen sem vstal, brezizrazno, vstal z neko zavistjo. Šel sem in delal kakor stroj, in reševal, pomagal in tolažil, a vse kakor stroj, moje misli niso bile več na mestu nesreče, one so umrle, ko je umrl moj nekdanji angelj. Telo samo je delalo, delalo kakor stroj.

A za hip so še oživele misli, oživele in mi vzbudile željo, in me karale, čemu nisem sedel v prve kupeje, bil bi rešen istotako, ne bil bi več sam, tako grozno sam...

A za hip, samo za hip, so živele te misli, potem so pa umrle za vselej... za vselej in me pustile samega. In zopet sem delal, dokler ni prišel drug vlak in me odpeljal dalje brez sreče, brez cilja...



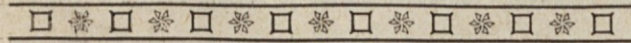
Dijak!

(Speval Miroslav.)

Hodil je brez posla leno
na pomolu gor in dol,
mislim vedno je le eno:
„kaj je treba meni šol?”

Ali bolje bilo ne bi,
ko ostal bi bil domá,
srečno bilo bolj srce bi,
saj doma je manj gorjá.”

Skrivajo solzé domači,
sina da ne žaloste,
ki po mestu len se vlačí
mesto da učil bi sé.



V nedeljo popoldne!

(Sličica iz Trsta).

Spisala H S

Emilija je službovala v Trstu v bogatem dvoreu židovske družine. Prosta je bila vsako drugo nedeljo popoldne. Na ta prosti popoldan se je veselila malodane, kakor se duša veseli raja. Ves čas po tem popoldnevu je razmišljala vse vtise teh ur in se pripravljala na novo uživanje bodočega zlatega popoldneva.

Zvon pri cerkvi Sv. Antona Novega je vabil slovenske vernike k krščanskemu nauku. Lepa dekleta so z molitvenikom v roki, z belimi svilenimi robci na glavi skrbno zavita hitela v cerkev, da iščejo in najdejo tu tolažbe, kakoršne jim ne more dati pokvarjeni svet. Nekatera pa so postajala pred cerkvijo in čakala na fante. Ta pa ni so imela na glavah belih rut, tudi niso bila nič kaj po slovensko počesana, temveč umetno nališana in razkušana. Imele so te mladenke lasje nanizane, kakor skledé ali lonce. Ne vem, če so z njimi fante lovile ali pa svojo nespamet. Ko se je zbralo pred velikimi vrati nekaj delavcev in vojakov, so te gospodske kmetice kar streljale s pogledi na nje. No seveda moški so strele vračali. Ali je bila med temi Emilija? Ne. Ni bila še prosta in daleč je stanovala. Pozno je bilo kosilo.

Zvon je bil odzvonil. Strežnik je potegnil za mali zvonček in duhovnik je šel na prižnico. Dobra dekleta, ki so klečala pred tabernakelnjom so stopila v lepe vrste krog prižnice. Na sredi cerkve je bilo vse prazno. Vojaki in nekateri drugi mladenči so šli sicer v cerkev, a iz dobrega namena menda ne. Ostali so pod korom pri vratih in zastražili vse vhode. Nevem če so ostali tu radi tega, da bodo poprej zunaj, še predno bode končala služba božja. Morebiti so se bali, slišati kak lep opomin s strahom, da ne postanejo preveč pobožni. Lahko, da so se drug pred drugim bali očitanja. Ne znam gotovo, mogoče pa je, da so stali pri vratih kot ubogi cestinarji zavedaje se svoje dušne revščine. Morebiti, da je to ali ono resnica ali pa vse skupaj, najbrže pa so bili tu radi tega, da so se one razkuštranke nalašč ravno skozi tako gnečo rile v cerkev. Čudno. Ni jim bilo dovolj, da so se nespametno drle skozi take ovire in straže do hrama božjega. Mesto da bi se pomaknile naprej, so same ostale ves čas moškim pred nosom. Pri blagoslovu se jim še poklekni ni ljubilo. Ozirale so se okolo, kakor mačke po počenki. Šepetale so, kakor mlinska kolesa.

Komaj je končala služba božja in še niso bili pevci odpeli: „Nikdar nas ne zapusti“, ko ga je ta mladi svet že bil zapustil in se vsul iz cerkve, ne kot čebele iz panja, ki drže red, temveč tako, da so jih pametni ljudje kar pogledovali.

In Emilija kje je? Ni je še. Je-li šla v „Marijin dom?“ Ne. Je-li šla v armensko cerkev na shod Marijine družbe? Ne. Je-li morda v „Zavodu Sv. Nikolaja?“ Ne. Se-li potepa po ljudskem vrtu,

